OVERZICHT VAN DE PASSAGE VAN ZEE- EN KUSTVOGELS GEDURENDE DE HERFST 1972

publikatie zeetrekgroep no. 1

samenstelling : J. van Dijk
L.S. Buurma

inleiding

Menig vogelaar raak periodiek gefascineerd door de verschijnselen die samenhangen met de vogeltrek. Veel vogelstudie beweegt zich daarom op dit gebied. Vooral het verassingselement heeft grote stimulerende waarde. Naast de reeds lang uitbundig bekeken stuwingsverschijnselen bij trekkende landvogels is de laatste jaren ook belangstelling ontstaan voor de passage van, al of niet op trek zijnde, vogels over zee, voor zover ze vanaf land waarneembaar zijn.
Hier en daar zijn door regionale groepen wel eens tellingen gehouden; van een landelijke coördinatie daarvan was echter nooit sprake. Het gebrek aan systematische overzichten in de litteratuur wordt geïllustreerd door het vage, verre van volledige beeld dat de Avifauna van Nederland ons geeft voor diverse kunstvogels. Pogingen tot organisatie van meer uitgebreide systematische "zeetrek"-tellingen langs de Nederlandse kusten werden gedaan vanuit de vogelwerkgroep van de CJN gedurende de afgelopen 5 jaar (J. F. de Miranda en L. S. Buurma: enkele mededelingen en verslagen in "De Tjiftjaf" en "Wadvogels op Vlieland I en II"). Aan het werk van de half officieel gevormde "studiekring zeetrek" werd ook meegedaan door verschillende vogelaars buiten genoemde jeugdbond. Met het groeien van het zeetrekformulierenarchief, waarbij steeds alle passerende groepjes werden genoteerd, groeide ook de hoeveelheid te wachten staande arbeid. En daarmee de tegenzin voor de produktie van een gedegen verslag. Voor het gaande houden van de telaktiviteit is vlotte verslaggeving (tussentijds) echter noodzakelijk.
Hierom werd begin 1972 besloten de koppen bij elkaar te steken om te komen tot een hernieuwde zo mogelijk nationale aanpak op basis van de ervaringen van de afgelopen 5 jaren. Gepoogd moest worden een dusdanige informatieverzamelsysteem te vinden dat geregelde tussentijdse verslaggeving mogelijk zou zijn. Aldus geschiedde, er werd besloten tot het vragen van een gereduceerde hoeveelheid informatie, nl. totalen per uur, op voorgedrukte systeemkaarten (i. p. v. uitgeschreven lijsten met aantallen per troepje en meer bijzonderheden) (zie verder).

[illegible] te mikken op het krijgen van grote hoeveelheden van enkele "hoofdgegevens" dan, voor verwerking te kleine, aantallen detailverslagen. Gezien de enorme variatie in waarnemerskwaliteit en waarnemingsomstandigheden is systematische verwerking toch al heel moeilijk. Vanuit dit basissysteem is, middels slimme vraagstelling, detailonderzoek echter zeker mogelijk. Er zal gepoogd worden oude telgegevens over te zetten in het nieuwe systeem. Dit verslag geeft alleen een overzicht van een deel van de resultaten van het eerste seizoen met 29 uurkaarten; de gegevens worden niet diepgaand uitgewerkt. Detailanalyses van soorten of groepen volgen later als aparte publikaties omdat voor verantwoorde konklusies veelal vergelijking over meer jaren nodig is.
De herfst van 1972 kan worden beschouwd als een eerste experiment. Uit het totaal aantal binnengekomen uurkaarten (559!) blijkt dat kontinuering mogelijk moet zijn. Er is nu al een redelijk beeld verkregen. De zeetrekgroep is daarom de redaktie van de Pieper dankbaar voor de geboden gelegenheid tot vlotte publikatie van de eerste resultaten.
Dit verslag bestaat uit twee onderdelen:
bespreking van werkwijze (gedetailleerde informatie en instruktie is binnenkort in stencilvorm beschikbaar) en het overzicht van herfst 1972 met kort kommentaar.
De samenstellers houden zich graag aanbevolen voor op- en aanmerkingen over aanpak en presentatie.

doel

Het onderzoek is in eerste instantie ongericht; we gaan er vanuit dat het zonde is bestaande waarnemingsaktiviteit niet te registreren. De eerste opdracht is daarmee: stimulering en standaardisatie van het verantwoord noteren. Daarna komt koördinatie tot bv. een meer evenredige spreiding van de waarnemingsaktiviteit, waarvoor vorming van een min of meer officieuze groep nodig is (toezending van verslagen/overdrukken, en mogelijk bijeenkomsten). In die fase zijn we inmiddels beland.
Het eerste doel is: het verkrijgen van een kwantitatief avifaunistisch overzicht van aanwezigheid en passage van vogels langs de kust (soortenvariatie in doortrek en verdeling daarvan in ruimte en tijd). Als vervolg daarop: de verklaring van gevonden verschijnselen, en het oplossen van uit de gegevens voortvloeiende vragen, door diepergravende analyses en eventueel meer gedetailleerd vervolgonderzoek.

werkwijze

Op de gedrukte uurtotaalkaart staan soorten en "kombinaties van soorten". Omdat de determinatie boven zee dikwijls de grootste problemen geeft en te ver gaande pretenties in de nauwkeurigheid van het opnaambrengen alleen maar de resultaten onbetrouwbaar maakt, is besloten op zekerheid te werken. Dit is gedaan door het opnemen van kombinaties van gemakkelijk te verwarren soorten, waarvan bij twijfel per sé gebruik moet worden gemaakt: bv. "duiker", "pijlstormvogel", "eider/zw.zeeëend", "n.stern/visd.", "alk/zeekoet", "grote steltloper", "strandlopertje" enz.
Door dit konsekwent te doen bestaat daarmee over de wèl op de soort gedetermineerde vogels zekerheid.
Hoe de positie van het zeetrekarchief t.o.v. de NOU waarnemingenregistratie zal zijn moet nog worden besproken.

Per "soort" zijn er 4 kolomvakken: resp. voor de notitie van aantallen naar "het zuiden", naar "het noorden", "ter plaatse" en een vierde kolom. Voor uitleg van het gebruik, speciaal wat betreft "ter plaatse" en de "4-de kolom" raadplege men de handleiding.
In eerste instantie is het doel aantallen of benaderingen op te geven. Desnoods kan de, op de kaart vermelde, schattingsschaal gebruikt worden. Pas in allerlaatste instantie wordt een + gezet voor "gezien" (aantal onbekend, zelfs niet te schatten). Het niets invullen in een kolomvak bij een soort die wel is gezien

op z'n minst vlak na het uur een kaart moet worden doorgelopen.
Gegevens over mee[illegible]n op 1 kaart zijn voor analyses niet bruikbaar en zullen veelal niet kunnen w[illegible]en verwerkt in grafieken en tabellen. Ze hebben slechts "tekst"-waarde als een bepaalde, uitzonderlijke soort of ongewone aantallen anders geheel zouden zijn gemist.

Deze technische opmerkingen staan los van de vraag of het over het algemeen wel mogelijk is alles te registreren wat er werkelijk langsvliegt. Zelfs is het nu bij benadering niet te zeggen hoeveel procent men ziet. Dat varieert per soort, per weerssituatie (zicht, golfslag, en het totale vliegbeeld in de vorm van vlieghoogte en afstand uit de kust als gevolg van het weer), per telplaats, en zeker ook per waarnemer (selectief kijken; opmerkingsvermogen, neemt bij langdurig waarnemen toe maar soms ook af; alleen of met meer mensen kijken énz.).
De in dit overzichtje vermelde waarnemingen hebben dus slechts zeer betrekkelijke waarde als relatieve gegevens. In het algemeen zit hem dus de waarde in de uitbreiding van onze fragmentarische kennis aan "minimum indrukken".
Als zodanig moeten de hier en daar gegeven tabellen worden gelezen.

Overzicht van een gedeelte der resultaten.

algemeen

De gegevens zijn bewerkt per 7-daagse periodes, donderdag t/m woensdag (het weekend met de grootste waarnemingsintensiteit dus steeds in het midden). De data en de periodenummering (1 t/m 18) staan in figuur 1. Daarin is ook de verdeling van de 559 teluren weergegeven.
In tabel 1 zijn voor een aantal belangrijke groepen de aantallen gegeven met daaronder enkele bewerkingen: nl. het gemiddelde per uur, het presentie % en het % naar het NO vliegende vogels, alles per periode.
Onder het presentie % wordt verstaan het % uren van het totaal aantal teluren waarin de betreffende soort is gezien (dus minstens 1). Dit % zegt dan meteen iets over de waarnemingskans.
In figuur 2 zijn de gemiddelden per uur per periode in blokdiagrammetjes verwerkt. Daarbij zijn de naar NO en ZW vliegende individuen bij elkaar opgeteld. Uit de figuurtjes is dus alleen iets af te lezen over de "aanwezigheid".
Bij enkele soorten is in ieder "periodebalkje" een onderverdeling aangebracht d.m.v. een gestippelde en een zwarte strook. Dit geeft aan welk deel van het totaal aan gepasseerde vogels resp. naar het NO ("verkeerde kant uit") en naar het ZW ("goede trekrichting") vloog.
Voor de zeeënden is een opsplitsing gemaakt van de waarnemingen op de Waddeneilanden en die van de Noord- en Zuidhollandse kust, hetgeen interessant vergelijkingsmateriaal oplevert. Van 5 periodes waren voor de Waddennoordzeekust helaas geen uurkaarten beschikbaar.

De telposten waren: Schiermonnikoog (Si), Terschelling (Te), Vlieland (V), Texel (Tx), Hondsbosse Zeewering (H), Castricum (C), IJmuiden (IJ), Zandvoort (Z), Noordwijk (N), Scheveningen (Sc) en West-Kapelle (W).

De volgende waarnemers zorgden voor het op kaarten komen van de tellingen: J.H. Bennik (H), A.v.d. Berg (IJ), J.B. Buker (Si, H, IJ), L.S. Buurma (Si, V, H, IJ), P. Derks (H, IJ), A.J.v. Dijk (Si, Te, IJ, Z, Sc), G.v. Dijk (Si), J.v. Dijk (N, W), W. Dubbeldam (H), L.v. Duyn (N), M.R.v. Eerden (Si), K.J. Eigenhuis (IJ), J.v.d. Kamp (Si), E.V. Koopman (Si), J.F. de Miranda (Sc), E.R. Osieck (V), B.V. Poelgeest (Te, H), C.S. Roselaar (Tx), C.J.G. Scharringa (H), Q.L. Slings (Si, H), Y. Tempelmans (C), R. de Wijs (H) en E.J.v. IJzendoorn (IJ).
Er waren verder vele medewaarnemers (55) aan wie eveneens veel dank toekomt. We hopen dat, komend voorjaar, nog meer mensen de moeite willen nemen hun waarnemingen te registreren.

Het aantal ur[illegible]over de posten is zeer ongelijk verdeeld. Het meest werd gekeken bij N, [illegible], H en op Si. Jammer dat er slechts 5 dagen op West-Kapelle kon worden waargenomen. Vergelijking met de Hondsbosse [illegible]

[illegible] (totaal [illegible] Roodkeelduiker 50, Pareldui[illegible]ker 46; gem. % NO: 50%)
De vroegste duik[illegible]erden gezien op Schier (14-9). Deze en alle oktobervogels op Schier vlogen zonder uitzondering naar het westen. Langs de Holl. kust (vanaf 24-9) was wel sprake van heen en weer vliegen.
Uit fig. 2 blijkt dan ook dat duikers langs onze kust overwinteren. Van alle waargenomen vogels is 71% niet op soort gedetermineerd, omdat het herkennen op enige afstand moeilijk is. Het is daarom belangrijk ook losse waarnemingen van "ter plaatse" vogels in te zenden, daar deze, gemakkelijk herkenbare, dieren (als steekproef?) toch een beeld van de aanwezigheid van beide soorten in de tijd kan geven. Dit jaar leek het er op dat de Roodkeelduikers over een langere periode gezien werden dan de Parelduikers (vnl. midden oktober).
Er was één melding van een IJsduiker (11-11, IJmuiden, A. J. v. Dijk). De zin van registratie van kustvogels op tijdsbasis blijkt duidelijk als we een beeld als van deze herfst vergelijken met de informatie uit Avifauna van Nederland. De aantallen zouden dan hoog lijken terwijl wij op grond van tellingen van voorgaande jaren niet tot die konklusie komen. Vergelijking van recente tellingen met de zeer schaarse gegevens van enige tientallen jaren geleden leert zelfs dat duikers sterk in aantal zijn afgenomen. Vastlegging van "historische" tellingen (met bekende waarnemingsduur) op uurkaarten is daarom van groot belang.

futen (totaal 362, Fuut 164, Roodhalsfuut 75, "kleine fuut" 21 (waaronder min. 5 Geoorde Futen en 2 Kuifduikers)).
Hoewel het aantal waargenomen futen in het najaar nog gering is, blijkt het voorkomen geenszins toevallig te zijn. De, voor wat betreft het winterhalfjaar, wel als meer marien beschouwde Roodhalsfuut haalt weliswaar een redelijk aantal maar maakt z'n "zoute" naam, zeker voor wat betreft de winter zelf (jan., febr.) t. o. v. de gewone Fuut niet waar (vgl. ook de hoge aantallen roodhalsfutenwaarnemingen op het IJsselmeer).
Het aanwezigheidspatroon (zie fig. 2) van de Futen komt overeen met dat van de duikers. Het zou zeer interessant zijn als er meer systematische wintertellingen van Futen langs het strand op kaarten werden ingezonden. De afgelopen winters zijn grote dichtheden van fouragerende Futen (moeilijk te tellen) vastgesteld, o. m. bij Noordwijk, Zandvoort, IJmuiden. Dikwijls ging het daarbij om vele honderden per kilometer! Het belang van het kustwater voor overwintering van de Fuut (mogelijk extra bij dichtvriezen van het binnenwater) lijkt ons sterk onderschat. Wellicht kan de registratie van Futen in onze kustwateren een belangrijke signaalfunktie hebben voor wat betreft de verontreiniging!

jagers (totaal 396, Grote Jager 36, Middelste Jager 32, Kleine Jager 256, gem. % NO: 37%)
De grafiek laat een mooi doortrekverloop zien met een forse top in de eerste week van september, waarbij overigens 77% naar het NO vloog. De goede stormvogelomstandigheden in de derde week van oktober hadden niet zo'n overdreven effekt op de jagers. Wel een herleving beleeft de maand november (2e week). Het aandeel Middelste Jagers is dan erg groot.
Grote Jagers werden vrijwel uitsluitend gezien bij stevige NW of W wind. Opvallend was het aantal op 22-10 (Hondsbosse, C. Scharringa e. a.): 12 ex. !
Er werd 1 Kleinste Jager gesignaleerd: 15-9 Schier (Q. L. Slings).

bijzonder leuk punt is. Ook is het aan te bevelen dat bij "gunstige" weersomstandigheden niet iedereen naar de Hondsbosse stormt. Vergelijking van de telling te Scheveningen, Hoek van Holland en misschien West-Kapelle zou dan mogelijk zijn.

Vergelijking van de gevonden aantalsverlopen met het weer geeft veel discussiestof (waar hier nu geen ruimte voor is); een globale vergelijking laat echter al enkele grote lijnen zien. Daarom is in figuur 1 een weergave geplaatst van

Fig. 1

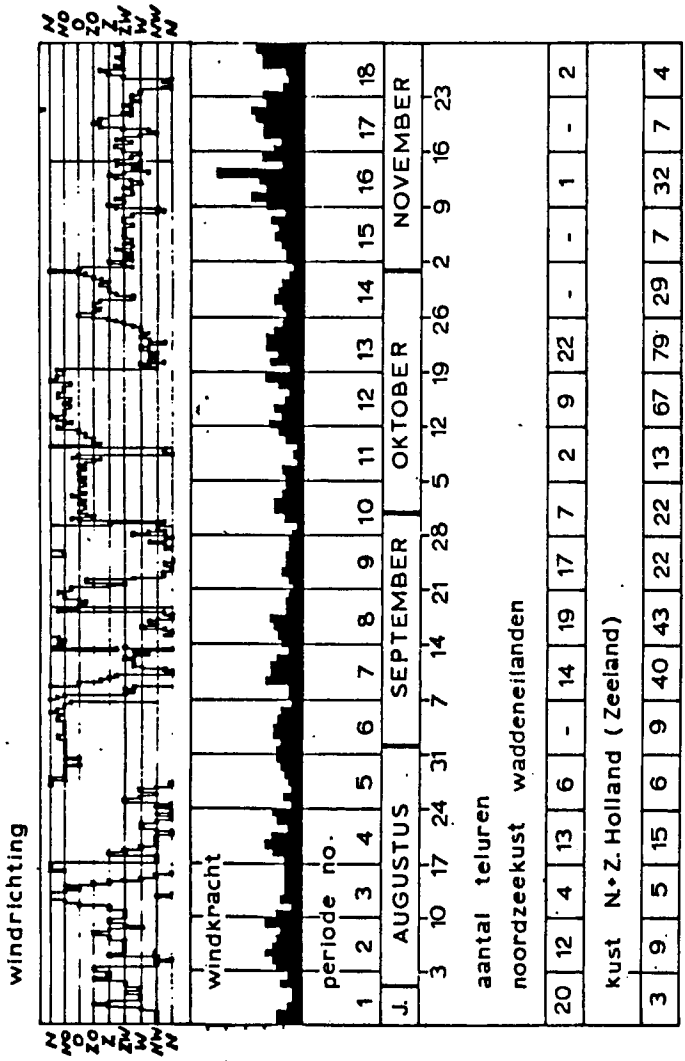

wellicht de belangrijkste faktor in het sorteren van het verschijnen van de verschillende soorten aan de kust, nl. de wind (richting en kracht). Het betreft gegevens van De Bilt. De aan de kust gemeten windsnelheden zijn i.h.a. groter maar volgen wel dezelfde lijn.

Alle figuren hebben betrekking op het gemiddeld aantal exemplaren (→ N + → Z) per uur. Somds is daarbij door de breedte van resp. gestippeld en zwart in één periodebalk aangegeven welk deel resp. naar NO of ZW vloog.

lijke aanspoeling was een sprake. Of dit goede seizoen als een topjaar moet worden beschouwd is [illegible]er nog zeer de vraag. Het gaat immers slechts om een paar hele goede dagen [illegible]e kans om die net te treffen is pas groot als er zeer intensief wordt waargenomen.
Het globale windrichtingsverloop voor beide golven vertoont grote overeenkomst nl. een lange periode van NO wind, plots overgaand in hardere aanlandige winden. Bij de wat meer ZW-wind ging praktisch alles naar het ZW; gedurende de tweede golf, waarbij 86% NO vloog, was er sprake van W tot NW wind. Dit verschil in de vliegrichting hangt mogelijk samen met de neiging zoveel mogelijk met de kop in de wind te vliegen.

pijlstormvogels (totaal 110, Grauwe Pijlst.V.48, Noordse Pijlst.V.42, gem. % NO: 72%).
Voor diegenen die regelmatig over zee turen, zal het grote aantal pijlstormvogels toch nog wel een verrassing zijn. Toch is het voorkomen van de Grauwe Pijlstormvogel nauwelijks meer toevallig te noemen en dat, terwijl de soort (tot 1971) de status van dwaalgast had. Gelet op de waarnemingen bij Cap Griz-Nez (zeer hoog aantal bv. 192 ex. in 9½ uur op 27-9-63) maar ook langs de Belgische kust (13 ex. in herfst '65) was te verwachten dat de soort te zien moest zijn. De waargenomen aantallen pijlstormvogels passen in het beeld van verschijnen van de afgelopen jaren w.b.t. de weersomstandigheden. Het leek erop of de Noordse Pijlstormvogel bij wat meer windrichtingen werd waargenomen dan de Grauwe. Het leeuwenaandeel passeerde bij NW (-W). Als bij de Noordse Stormv. vlogen meeste vogels tegen de wind in. Op 24-9 werd een N.Pijlst.V. subsp. mauretanicus" waargenomen (J.B.Buker e.a.). Gezien de frekwente waarneming van deze "vorm" bij Cap Gris Nez (C.S.Roselaar, G.Oreel) en ook meermalen in België is de waameming niet zo uitzonderlijk.

stormvogeltjes (totaal 31, Vaal Stormvogeltje 22, Stormvogeltje 2).
De verschijning komt overeen met die van de pijlstormvogels. Speciaal vermelding verdient de waameming van 8 ex. op 23-10 in 4 uur: ws. alle Vaal Stormvogeltje.

Drieteenmeeuw (totaal 5183)
Hoewel dit najaar ongeveer net zoveel Jan van Genten als Drieteenmeeuwen werden gezien, was de kans een Jan van Gent te zien vele malen groter. Op twee dagen (22-10 en 13-11) werden nl. al ruim 3000 geregistreerd (soms zeer grof geschat, soms uiterst precies genoteerd). Over het % juveniele vogels valt nog moeilijk iets te zeggen daar veel waarnemers de leeftijds-tweedeling niet gebruikten. Van de Drieteenmeeuwen op 13-11 bleek iets meer dan de helft uit juv. exemplaren te bestaan. Merkwaardig was dat er te West-Kapelle op 18 en 19-10 al aardig wat Drieteenmeeuwen werden gezien, terwijl de wind nog NO was. Behalve het verschijnen bij aanlandige stormachtige wind bleek ook weer de voorkeur van het tegen de wind invliegen waarbij de "scherpe hoek" werd gekozen (windrichting tegen kustlijn): periode 13: NO, periode 16: ZW.

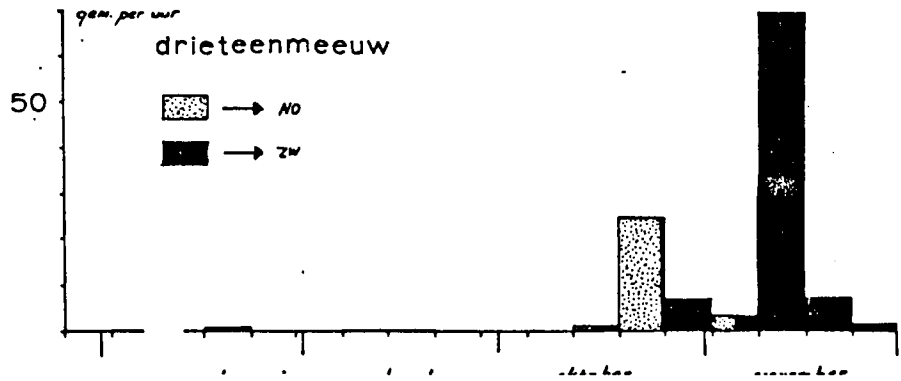

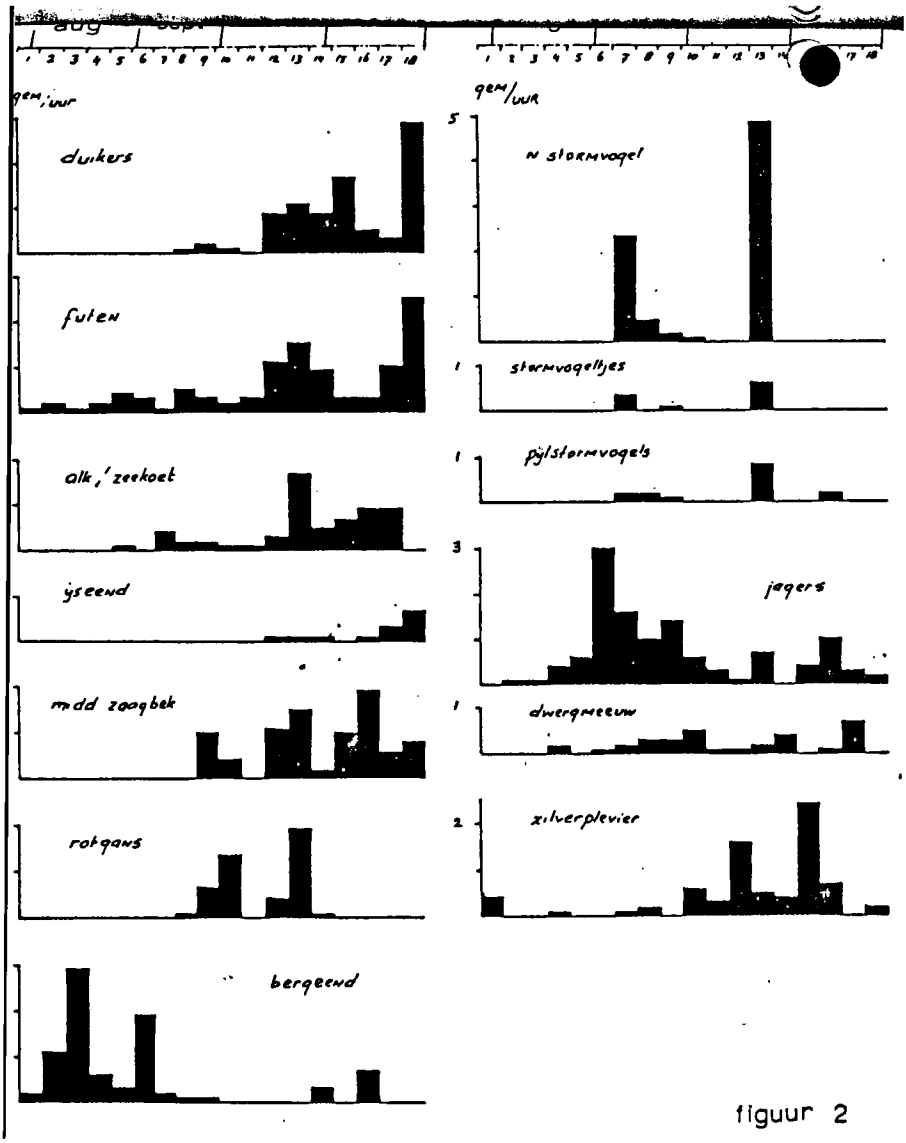

figuur 2

Verdeling van het gemiddelde per uur voor enkele belangrijke soorten.

Noordse stormvogel (totaal 232, gem.% NO: 75%)
Uit de grafiek blijkt dat het verschijnen van deze soort aan onze kust een onregelmatig karakter heeft en hoogstwaarschijnlijk te verklaren is uit een tamelijk zeldzaam samenspel van weersfaktoren gedurende geruimte tijd tevoren. Op zich is de soort niet zeldzaam (gaat zelfs vooruit) maar in onze kustwateren verschijnen normaal slechts uitgeputte of zieke exemplaren. De vondsten overtreffen meestal de waarnemingen. Het aantal meldingen per jaar varieert van 10 tot 50. De grootste uitschieter tot nu toe was 1962, toen in febr./maart enkele duizenden op onze kust aanspoelden (Tanis meldt 2389 ex!, de de Avif. v. Ned. noemt slechts 260 ex., vergelijk echter ook British Birds 1969, p. 97-108: "The fulmar-wreck of 1962"). De enorme waarnemingstoppen van dit seizoen [illegible]

edurende alle perioden zijn Jan van Genten gezien, waaruit blijkt dat de soort eelvuldig voorkomt voor onze kust. Uit de verdeling van de gemiddel[illegible]er ur blijkt, dat er duidelijk sprake is van doortrek met een top van aanwezigheid oktober. Uit de grote %% naar het noorden vliegende dieren moet worden ekonkludeerd dat wat we van de Jan van Genten, die passeren "ergens boven e noordzee", aan de kust zien niet de echte trekbeweging is. Waarschijnlijk eldt, als bij de andere "echte zeevogels", dat het verschijnen aan de kust een esultante is van diverse weersfaktoren. Uit voorlopige resultaten van analyses lijkt dat weliswaar aanlandige winden de meeste Jan van Genten opleveren, aar dat ze ook regelmatig kunnen worden gezien bij aflandige wind. Daarbij de neiging tegen de wind in te willen vliegen zeer opvallend. Daar uit de teratuur bekend is dat het trekgedrag van de verschillende leeftijden sterk verhilt (de eerste-jaars vogels trekken het verst) zou het zeer aan te bevelen zijn s zoveel mogelijk wordt aangegeven of de genoteerde dieren 1e jaars, in overangskleed, of adult zijn.

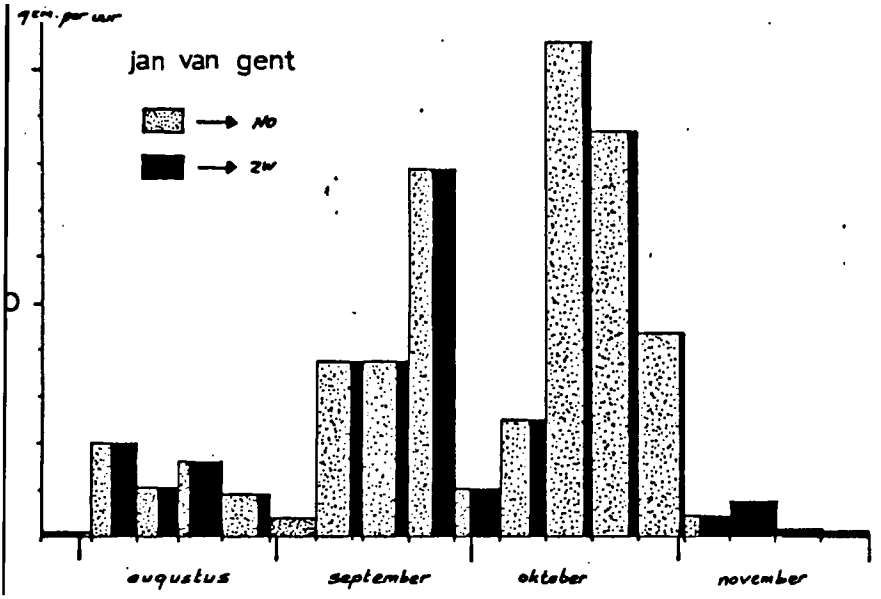

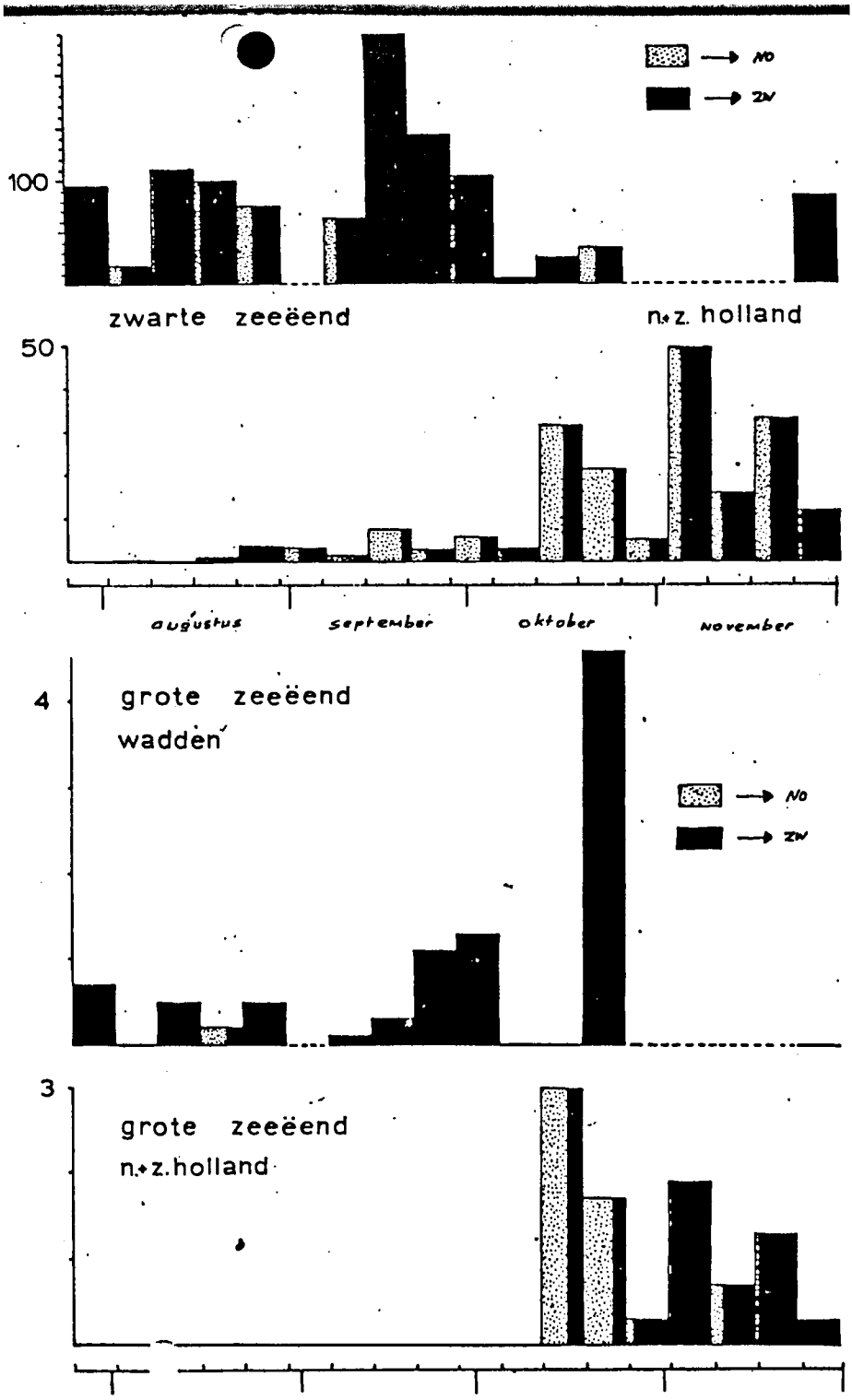
NO
ZW
100
zwarte zeeëend
n.+z. holland
50
augustus
september
oktober
november
4
grote zeeëend
wadden
NO
ZW
3
grote zeeëend
n.+z.holland

	j.	augustus				september				oktober					november			
7-daagse periodes:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Noordse stormv.	-	-	-	-	-	-	21	15	2	1	-	-	188	-	-	3	-	-
gem.per uur						-	2,3	0,5	0,2	0,1	-	-	4,8	-	-	-	-	-
presentie %						-	22	8	3	4	-	-	20	-	-	6	-	-
% naar NO						-	14	13	-	-	-	-	89	-	-	-	-	-
"pijlstormvogel"							2	1	2	-	-	-	14	-	-	1	-	-
grauwe pijlst.v.							2	1	1	-	-	-	41	-	-	3	-	-
noordse pijlst.v.							5	7	2	-	-	-	26	1	-	1	-	-
TOTAAL							9	9	5	-	-	-	81	1	-	5	-	-
gem.per uur							0,2	0,2	0,1	-	-	-	0,8	-	-	0,2	-	-
presentie %							13	2	10	-	-	-	24	4	-	12	-	-
% naar NO	-	-	-	-	-	-	33	-	80	-	-	-	86	100	-	20	-	-
"stormvogeltje"						-	-	1	-	-	-	-	4	1	-	1	-	-
vaal stormvogel.						-	3	-	-	-	-	-	17	-	-	1	-	-
stormvogeltje						-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
TOTAAL						-	3	1	1	-	-	-	22	1	-	2	-	-
gem.per uur						-	0,3	-	0,1	-	-	-	0,6	-	-	-	-	-
presentie %						-	6	2	3	-	-	-	10	-	-	6	-	-
% naar NO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	100	-	-	-	-
Drieteenmeeuw	1	2	1	24	-	-	4	4	-	1	-	80	2479	200	24	2303	51	9
gem.per uur	-	0,1	0,1	0,9	-	-	0,1	0,1	-	-	-	1,1	24,5	6,9	3,4	69,8	7,3	1,5
presentie %	4	10	11	16	-	-	4	5	-	3	-	18	62	38	71	85	71	33
% naar NO	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	63	94	7	54	2	8	22
Dwergmeeuw	-	-	-	6	-	1	9	17	11	13	1	8	19	11	-	3	5	-
gem. per uur	-	-	-	0,2	-	0,1	0,2	0,3	0,3	0,5	0,1	0,1	0,2	0,4	-	0,1	0,7	-
presentie %	-	-	-	6	-	-	12	18	20	16	7	4	7	24	-	6	14	-
% naar NO	-	-	-	17	-	100	-	-	-	-	-	88	21	-	-	-	?	-
"jager"	-	-	-	5	-	3	6	7	2	4	-	5	24	1	-	13	2	-
grote jager	-	-	-	3	-	-	4	3	1	-	-	-	19	-	-	5	-	1
mid.jager	-	-	-	-	-	2	6	-	2	2	-	-	4	-	3	13	-	-
kleine jager	-	1	1	2	7	22	70	50	51	10	4	2	24	-	-	2	-	-
TOTAAL	-	1	1	10	7	27	86	60	56	16	4	7	71	1	3	33	2	1
gem. per uur	-	0,1	0,1	0,4	0,6	3,0	1,6	1,0	1,4	0,6	0,3	0,1	0,7	-	0,4	1,0	0,3	0,2
presentie %	-	5	11	32	33	77	60	47	44	35	20	12	15	4	43	46	29	16
% naar NO	-	-	-	70	43	93	30	20	13	20	25	29	58	-	-	9	50	-
Dwergstern	12	14	34	189	130	-	30	1	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-
gem. per uur	0,5	0,7	3,8	6,8	10,8	-	0,6	-	-	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-
presentie %	4	14	56	36	33	-	6	2	-	7	-	-	1	-	-	-	-	-
% naar NO	33	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	augustus					september				oktober					november			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
"duiker"	-	-	-	-	-	-	-	6	5	3	-	23	86	16	11	14	2	17
parelduiker	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	28	15	1	1	-	-	-
roodkeelduiker	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	12	7	5	-	2	-	-
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	-	8	7	4	-	63	108	22	12	16	2	17
gem. per uur	-	-	-	-	-	-	-	0,1	0,2	0,1	-	0,8	1,1	0,8	1,7	0,5	0,3	2,8
presentie %	-	-	-	-	-	-	-	11	10	14	-	41	37	48	71	27	29	50
% naar NO	-	-	-	-	-	-	-	13	29	50	-	43	68	18	25	31	-	11
"fuut"	-	-	-	1	-	-	-	2	5	3	2	34	37	14	-	2	-	2
fuut	2	5	1	5	4	1	4	18	5	3	3	19	61	12	1	4	7	9
roodhalsfuut	-	-	-	-	1	2	1	5	-	-	-	28	34	-	-	-	-	-
"kleine fuut"	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	15	1	1	3	-	-
TOTAAL	2	5	1	6	5	3	5	25	10	6	5	82	147	27	2	9	7	15
gem. per uur	0,1	0,2	0,1	0,2	0,4	0,3	0,1	0,5	0,3	0,2	0,3	1,1	1,5	0,9	0,3	0,3	1,0	2,5
presentie %	9	14	11	11	33	22	7	19	18	13	33	40	35	31	30	18	29	67
% naar NO	50	20	-	83	20	33	40	32	-	33	20	60	58	15	50	11	0	0
alk-zeekoet	-	-	-	-	1	-	11	5	2	3	1	19	156	8	4	27	6	-
alk	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	12	-	-	-	-	-
zeekoet	-	-	-	-	-	-	8	5	2	-	-	1	2	5	1	1	-	-
kleine alk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
papegaaiduiker	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-
TOTAAL	-	-	-	-	1	-	19	10	6	3	1	21	174	13	5	28	6	-
gem. per uur	-	-	-	-	0,1	-	0,4	0,2	0,2	0,1	0,1	0,3	1,7	0,5	0,7	0,9	0,9	-
presentie %	-	-	-	-	8	-	24	15	18	10	7	11	42	38	43	27	42	-
% naar NO	-	-	-	-	-	-	11	50	33	67	-	62	99	31	60	21	-	-
Ijseend	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	6	8	2	-	2	2	4
gem. per uur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,1	0,1	0,1	-	0,1	0,3	0,7
Mid. zaagbek	1	-	-	-	-	-	-	2	38	12	-	82	155	5	7	63	4	5
gem. per uur	-	-	-	-	-	-	-	-	1,0	0,4	-	1,1	1,5	0,2	1,0	1,9	0,6	0,8
Roigans	-	-	-	-	-	-	-	8	27	39	-	31	191	2	-	1	-	-
gem. per uur	-	-	-	-	-	-	-	0,1	0,7	1,3	-	0,4	1,9	0,1	-	-	-	-
Bergeend	5	22	26	18	3	17	8	6	5	-	-	3	4	9	-	22	-	-
gem. per uur	0,2	1,1	2,9	0,6	0,3	1,9	0,2	0,1	0,1	-	-	-	-	0,3	-	0,7	-	-
aalscholver	2	1	-	1	-	-	1	20	12	3	-	78	34	-	-	2	1	-
kuifaalscholver	-	-	-	-	-	-	-	2	3	1	-	-	4	-	-	-	-	-
Zilverplevier	10	-	-	4	-	-	4	9	1	16	5	122	55	12	17	24	-	1
gem. per uur	0,4	-	-	0,1	-	-	0,1	0,2	-	0,6	0,3	1,6	0,5	0,4	2,4	0,7	-	0,2
Rosse franjepoot	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	7	-	10	8	5
Grauwe franjepoot	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-

voor deze soorten zijn de waarnemingen opgesplitst in langs de wadden- en (noordzeekust) en de hollandse kust vliegend.
Onderstaande tabel illustreert hoe sterk gedrag en aantallen verschillen:

	totalen		gem. per uur		gem. % naar NO	
	Wad	Hol	Wad	Hol	Wad	Hol
Eidereend	5.945	796	40,2	2,1	14%	48%
Zwarte Zeeëend	13.939	5.623	94,2	14,6	12%	55%
Grote Zeeëend	157	385	1,1	1,0	3%	60%

In het Waddengebied (vnl. Schier- badstrand Noordzeer) liggen de totale aantallen veel hoger en de trek is gerichter, de dieren zwerven minder heen en weer dan langs de hollandse kust. De diagrammen geven de aanwezigheid (gem. per uur per periode) weer.
Dat Eidereenden het gehele jaar voor de Waddenkust voorkomen zal niemand verbazen. Het hoge % westwaarts vliegende vogels wijst op binnenkomst van noordelijke vogels in het waddengebied. Trek naar verder zuid blijkt duidelijk uit de vorm van de holl.kust grafiek (mooie top in periode 9). Het totale aantal is echter laag en het % NO vliegende vogels lijkt hoog voor onderweg zijnde dieren. Mogelijk is een verklaring dat echte doortrekkers verder uit de kust passeren en alleen de dichtbij rondhangende dieren worden opgemerkt, van welke slechts de totale aanwezigheid in de tijd een afspiegeling is van het doortrekverloop.
In tegenstelling tot de Eider overwinteren beide andere soorten duidelijk voor de hollandse kust. Het aanwezigheids/trek verloop valt duidelijk later in het seizoen. De Grote Zeeëend verscheen zeer plots regelmatig langs de hollandse kust (vanaf 15-10, daarvoor slechts 1 waarneming). Beide soorten vertonen langs de hollandse kust wel een doortrektop (ze overwinteren bv. langs de Franse kust) naar, als bij de Eider, is het NO % weer hoog.

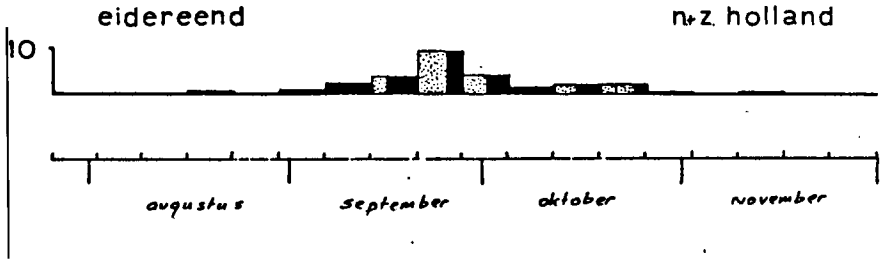

We hopen dat deze v[illegible]gave (wat beperkt door ruimtegebrek) de waarnemers een idee geeft wat er met de gegevens kan worden gedaan. Mogelijk noopt het ook tot felle reakties en tal van nieuwe suggesties. Dat geldt dan hopelijk vooral de weergave, waarvan enkele mogelijkheden zijn geprobeerd; aan echte analyses (korrelatie met het weer, vergelijking van de verschillende waarnemingsplaatsen enz.) is in dit verslag nog nauwelijks een begin gemaakt. Verder hopen we dat veel vogelaars geïnspireerd zijn om ook dit voorjaar veel over zee te turen. Zeetrekkaarten kunnen worden aangevraagd bij J. van Dijk.

J. van Dijk	J. de Veerstraat 42	Noordwijk
L. S. Buurma	Egelantierstraat 22	Badhoevedorp